

Släng det EU-anpassade PM:et "Förslag till ökad organisatorisk frihet för statliga universitet och högskolor mm" (U2010/222/UH) i papperskorgen

I december 2008 presenterade alliansregeringen *Betänkandet Självständiga lärosäten* (den s.k. Autonomiutredningen, SOU 2008:104) i vilken den nyliberala marknadsfundamentalistiska EU-anpassningen drivits till sin spets. Utredaren professor Daniel Tarschys föreslog nämligen inga småsaker; avskaffande av högskolelagen och högskoleförordningen, rektor skall bli "koncernchef", personalen skall upphöra att vara statstjänstemän, tjänstetillsättning av befattningar avregleras och hela denna avreglering "regleras" genom årliga avtal mellan berörda regeringsdepartement och enskilda universitet och högskolor. Denna makalösa privatisering saluförs gentemot utbildnings- och forskning Sverige som ett medel för utökad autonomi och ökad akademisk frihet, när det i verkligheten är tvärtom.

Autonomiutredningen utsattes för omfattande kritik från ett antal remissinstanser, särskilt då att universitet skulle upphöra att vara myndigheter och att högskolelag och högskoleförordning helt sonika avskaffas. Därmed borde Autonomiutredningen ha kastats i papperskorgen.

Men alliansregeringen har inte givit upp sin tysta EU-anpassning. Den 18 januari skickades PM:et *Förslag till ökad organisatorisk frihet för statliga universitet och högskolor mm* ut till ett 50-tal remissinstanser. Utbildningsdepartementet vill ha svar till 15 februari. Departementet "beklagat den korta remisstiden som är en följd av att förslagen i promemorian avses presenteras i en proposition till riksdagen för behandling under våren". Man kan på goda grunder ifrågasätta om alliansregeringen vill ha seriös diskussion om PM:ets innehåll. Ej heller finns PM:et att hitta på Utbildningsdepartementets hemsida under aktuella remisser. Detta kan tolkas som att alliansregeringen inte vill att den pågående avregleringen av universitet och högskolor ska diskuteras inför höstens riksdagsval.

Av PM:et framgår att alliansregeringen låter myndighetsformen vara kvar, men föreslår en så långtgående avreglering av högskolelagen och högskoleförordningen att universitetet och högskolor i praktiken kommer att styras som om de vore privata företag. Således föreslås att högskolelagen ändras så att det inte längre behöver finnas fakultetsnämnder eller en kollegial organisation, som det traditionella universitet bygger på, och att de viktiga besluten inom universitetsorganisationen bara skall fattas av "personer med vetenskaplig eller konstnärlig kompetens".

Remissinstansen SULF (Sveriges Universitetslärarförbund) vänder sig bestämt emot att den kollegiala organisationen skrotas, och skriver att det är "omöjligt att som remissinstans få en sammanhängande bild av regeringens kommande förslag. Den nu remitterade promemorian utelämnar nämligen viktiga delar av högskolelagen och högskoleförordningen, samt övriga delar av styrsystemet, såsom resurstilldelnings- och kvalitetssäkringssystemen". Fackförbundet ST och dess avdelning ST inom universitet och högskolor skriver: "Enligt förbundets uppfattning stämmer avregleringen illa med de deklarerade syftena (1-7) på sidan 4, t e x att garantera frihet i forskning och utbildning mm, eftersom de organ som ska garantera detta (fakultetsnämnder) inte längre behöver finnas. Beslut kan istället – om rektorn så önskar - delegeras till i princip en enskild (disputerad) person. Här finns uppenbara risker att delaktigheten för anställda och inflytandet över verksamhetens inriktning avsevärt kan komma att minska. Man kan också se framför sig ett scenario där fler och fler disputerade agerar försiktigt för att vara säkra på att komma ifråga då beslut rörande kärnverksamheten ska beredas och beslutas om. Det är den direkta motsatsen till att främja den akademiska friheten".

Det är dessutom demokratiskt oanständigt av alliansregeringen att rycka ut de sämsta och de principiellt mest långtgående delarna ur Autonomiutredningen för att universiteten skall anpassa sig till Bologna-processen och European Higher Education Area, d.v.s. EU:s marknadsliberala krav på att universitet och högskolor "blir verkligt självständiga".

Trots att det är uppenbart att denna koppling till EU reellt existerar har detta hittills varit en icke-fråga för diskussion. Vi upprepar och citerar därför vad vi skrev i vårt remissvar till Utbildningsdepartementet på Autonomiutredningen:

"Således hänvisar Tarschys till **Sorbonnedeklarationen** 25 maj 1998 som 'förklarade att det inte räckte med bankernas, eurons och ekonomis Europa. Därutöver behövdes det också ett kunskapernas Europa (...) 'an open European area of higher learning' (s69). Denna nyliberala politik har sedan fått en gemensam referensram, skriver Tarschys, i **Bolognadeklarationen** från 19 juni 1999. I 'Bolognadeklarationen sattes kunskapens Europa in i ett tydligt politiskt och ekonomiskt sammanhang'. Vidare, skriver Tarschys, att Bolognadeklarationen föregrep delar av 'Lissabondeklarationen, där EU:s medlemsländer försatte sig att bygga upp världens mest konkurrenskraftiga kunskapsbaserade ekonomi'.

EU:s stats- och regeringschefer (inklusive Fredrik Reinfeldt) förkunnade på **rådsmötet 13-14 mars 2008** kunskapernas fria rörlighet som de femte friheten (s72) (de fördragsfästa fyra nyliberala friheterna är " den obehindrade cirkulationen av varor, tjänster, kapital och människor"). Tarschys upplyser också om att det;

'inom ministerrådet pågår förberedelser för en resolution om vad moderniseringen av universiteten kan betyda för Europas konkurrenskraft i en global kunskapsekonomi. I den preliminära lydelsen av texten som antogs av konkurrenskraftsrådet den 23 november 2007 understryks att universiteten måste förses med tillräcklig självbestämmanderätt, bättre styre och adekvata former för redovisning och ansvarstagande (...) Mot denna bakgrund uppmanar rådet medlemsstaterna att främja hög kvalitet inom den högre utbildningen och forskningen genom att bygga upp institutioner och nätverk som kan konkurrera internationellt och bidra till att de bästa förmågorna lockas till Europa samt ge dessa institutioner självbestämmande så att deras fulla potential kan utvecklas (...) Även **Europeiska kommissionen** har tagit tydlig ställning för en ökad högskoleautonomi. I sitt meddelande om "universitetens moderniseringsagenda" (KOM2006 208 slutlig) skriver den att universiteten kan bli innovativa och reagera på förändringar först när de blir verkligt självständiga och får ett riktigt redovisningsansvar' (s73)." (Citat ur Folkrorelsen Nej till EU:s remissvar till den s.k. Autonomiutredningen "Självständiga lärosäten").

Alliansregeringens PM är demokratiskt oanständigt. Det avskaffar den kollegiala organisationen, och förändrar beslutsmakten så att personal- och studentinflytande förringas eller upphör. Fackligt arbete försvåras, och ett "managementvälde" styrd av en liten elit införs.

Folkrorelsen Nej till EU anser att alliansregeringens PM måste avisas i sin hethet och slängas i papperskorgen. EU skall inte läggas sig i hur vi i Sverige arrangerar vår högre utbildning och forskning.

Jan-Erik Gustafsson
Ordförande, Folkrorelsen Nej till EU
Docent och universitetslektor
www.nejtill.eu.se